

Notitie bij de perspectiefnota 2020-2023 betreffende de meicirculaire 2019

Aan: De gemeenteraad van Dalfsen
Van : College van B&W
Datum: 18-06-2019
Betreft: Meicirculaire Gemeentefonds 2019

Inleiding

In de perspectiefnota 2020-2023 staat in hoofdstuk 1 aangegeven dat we uw raad via een afzonderlijke notitie informeren over de doorrekening van de meicirculaire. 31 mei jl. is de meicirculaire openbaar gemaakt. Doordat de decembercirculaire is beschouwd als een informatieve circulaire zal in deze notitie worden ingegaan op de afwijkingen ten opzichte van de septembercirculaire 2018.

In tegenstelling tot andere jaren hebben we in de perspectiefnota deels al rekening gehouden met de effecten van de meicirculaire. We zijn hierbij uitgegaan van extra middelen van het rijk voor Jeugd van € 190.000 in 2020, 2021 en 2022. Voor 2019 is (in de 1^e bestuursrapportage) uitgegaan van een extra bijdrage van € 350.000 (scenario 3).

De uitkomsten zijn (tabel 1):

Effecten meicirculaire 2019 en de gevolgen voor de perspectiefnota

	2019	2020	2021	2022	2023
Netto effect meicirculaire	188.000	177.000	96.000	-433.000	152.000
Saldo na bestuursrap./ppn blz. 53/62	-1.586.000	-3.062.000	-3.027.000	-2.791.000	-2.971.000
Saldo perspectiefnota na meicirculaire	-1.398.000	-2.885.000	-2.931.000	-3.224.000	-2.819.000

Voorstel:

We stellen u voor deze notitie in aanvulling op de perspectiefnota 2020-2023 vast te stellen en de financiële consequenties met de perspectiefnota 2020-2023 te verwerken in de meerjarenbegroting.

Analyse meicirculaire 2019 versus septembercirculaire 2018

In deze meicirculaire is veel te melden (getallen genoemd in de toelichtingen zijn totalen op landelijk niveau, de getallen in de tabellen zijn de cijfers voor de gemeente Dalfsen). De belangrijkste onderwerpen zijn:

- Afrekening 2018:
 - Accres, verlaging uitkering van € 148 miljoen
 - BTW Compensatiefonds, verlaging uitkering van € 67 miljoen;
- Aanpassing van de accessen 2019 t/m 2023, verlaging oplopend naar € 603 miljoen;
- Extra middelen voor Jeugdhulp. Drie eenmalige bedragen in 2019 t/m 2021. € 400, € 300 en € 300 miljoen;
- Loon- en prijscompensatie 2019 in het sociaal domein. Compensatie € 245 miljoen voor taken die in de algemene uitkering zijn opgenomen, vermeerderd met € 130 miljoen voor taken die in een integratie-uitkering zijn achtergebleven (te weten Voogdij/18+, Beschermd Wonen en WSW).
- Invoering Wet Verplichte GGZ, € 20 miljoen toevoeging vanaf 2020;
- Compensatie organisatie Waterschapsverkiezingen 2019, € 12 miljoen eenmalig;
- Verlaging van € 18 miljoen als bijdrage in het Digitaal Stelsel Omgevingswet vanaf 2020;

Afgelopen periode is veel aandacht geweest voor de extra middelen voor jeugdhulp. Uiteraard is de compensatie goed nieuws, helaas is deze niet structureel. De accessen lopen op maar minder sterk als verwacht in de septembercirculaire. Het meerjarenperspectief is daarom negatief.

Meicirculaire: effecten gemeentefonds (tabel 2):

Gemeentefonds incl. SD	2019	2020	2021	2022	2023
Meicirculaire 2019	36.170.000	36.915.000	37.553.000	37.810.000	38.703.000
Septembercirculaire 2018	34.948.000	36.100.000	36.961.000	37.860.000	38.792.000
Afwijking	1.222.000	815.000	592.000	-50.000	-89.000

Door de overheveling van de Integratie Uitkering Sociaal Domein naar de algemene uitkering is de analyse op de ontwikkeling van het 'gesloten systeem van de integratie uitkering sociaal domein' binnen het gemeentefonds vanaf 2019 niet meer 1 op 1 te maken. De opbouw vanaf 2019 vindt ook plaats via verschillende (nieuwe en nog te ontwikkelen) maatstaven.

In deze notitie noemen we de belangrijkste zaken (hoofdpijnen) die invloed hebben gehad op de uitkomsten van de meicirculaire (en maartcirculaire). In de tabellen wordt de afwijking van het totale gemeentefonds weergegeven. Tevens doen we daarbij een voorstel tot het opnemen van stelposten die tegenover de algemene uitkering komen te staan, zodat we kunnen volstaan met één gecombineerde toelichting voor beide onderdelen.

Toelichting afwijking gemeentefonds in cijfers (tabel 3):

Afwijking gemeentefonds	2019	2020	2021	2022	2023
1. Accres	-286.000	-332.000	-518.000	-741.000	-787.000
2. BCF	-92.000				
3. Jeugd	517.000	395.000	400.000		
4. Loon- en prijsmutatie sociaal domein	331.000	341.000	351.000	359.000	367.000
5. Participatie en voogdij	186.000	61.000	100.000	140.000	116.000
6. Compensatieregeling Voogdij/18+	11.000				
7. Verhoging leeftijdsgrenzen gezinshuizen	3.000	8.000	10.000	12.000	15.000
8. Beheerovereenkomst DSO-LV	-34.000	-35.000	-36.000	-37.000	-38.000
9. Waterschapsverkiezingen	20.000				
10. DiGiD en MijnOverheid	-5.000				
11. GDI-voorzieningen	-3.000				
12. Landelijke vreemdelingenvoorzieningen	-12.000	-8.000	-8.000		
13. Invoering Wvggz		30.000	31.000	32.000	32.000
14. Verrekening Voogdij/18+		-16.000	-16.000	-16.000	-17.000
15. Schulden en armoede	-8.000				
16. Bonus beschut Werken	3.000				
17. Armoedebestrijding kinderen		-11.000	-11.000	-11.000	-11.000
18. Maatschappelijke begeleiding	85.000				
19. Verhoging taalniveau statushouders	33.000	33.000			
20. WOZ waarde mutaties	21.000	-37.000	-60.000	-60.000	-60.000
21. Aanpassing maatstaven	452.000	386.000	348.000	273.000	294.000
Totaal afwijking	1.222.000	815.000	592.000	-50.000	-89.000

Voorstel tot het opnemen van stelposten voor de posten genoemd onder 0, 2, 8, 13, 14, 19 en 20 (tabel 4):

Op te nemen stelposten	2019	2020	2021	2022	2023
0. Stelpost loon-prijsmutatie					-500.000
0. Stelpost afrekening oude jaren	-100.000	-100.000	-100.000	-100.000	-100.000
2. BCF corr. stelpost i.v.m. max. plafond	-500.000	-300.000	-200.000	-100.000	-100.000
8. Beheerovereenkomst DSO-LV	34.000	35.000	36.000	37.000	38.000
13. Invoering Wvggz		-30.000	-31.000	-32.000	-32.000
14. Verrekening Voogdij/18+		16.000	16.000	16.000	17.000
18. Maatschappelijke begeleiding	-85.000				
19. Verhoging taalniveau statushouders	-33.000	-33.000			
Totaal stelposten	-684.000	-412.000	-279.000	-179.000	-677.000

De stelposten loon- en prijsmutaties willen we extra toelichten. De andere stelposten worden in de algemene toelichting hieronder meegenomen en betreffen zaken die beschikbaar gehouden dienen te worden voor de desbetreffende beleidsvelden. Waar we geen stelposten ramen gaan we er van uit dat de juiste bedragen reeds in de begroting zijn opgenomen.

0. Stelpost loon-en prijsmutatie

Al jaren ramen wij de algemene uitkering tegen lopende prijzen. Dat wil zeggen wij volgen de berekening waarin rekening wordt gehouden met loon- en prijsstijging. Aan de uitgavenkant in de begroting volgden we deze beleidslijn niet maar rekenen we met constante prijzen. Voor prijsmutaties

wordt geen automatische compensatie opgenomen maar nemen we alleen compensatie op waar dit nodig is, voor loonmutaties nemen we standaard 1% op. In het kader van een structureel sluitende begroting kan dit worden verbeterd en wordt geadviseerd om vanaf 2023 een stelpost voor loon- en prijscompensatie op te nemen. Aan de inkomstenkant ontvangen wij immers ook een vergoeding van het rijk. Vooralsnog gaan we uit van een stelpost van 0,5 miljoen euro, jaarlijks zal dit bedrag opnieuw beoordeeld worden.

Stelpost afrekening oude jaren

In de begroting staat jaarlijks een bedrag van € 100.000 geraamd als zijnde te ontvangen in het kader van afrekening algemene uitkering oude jaren. Voorgesteld wordt dit bedrag niet meer op te nemen omdat we de laatste periode zien dat afrekeningen eerder leiden tot extra lasten dan tot ontvangsten. Voorgesteld wordt de afrekeningen van oude jaren te betrekken bij het jaarresultaat en hier geen raming meer voor op te nemen.

Toelichting

(bedragen zijn voornamelijk totalen op landelijk niveau, in tabel 3 zijn de bedragen genoemd voor de gemeente Dalfsen):

1. Accres

De ontwikkeling van de algemene uitkering wordt voor een belangrijk deel bepaald door de ontwikkeling van de rijksuitgaven. Volgens het systeem van 'samen de trap op en samen de trap af' hebben wijzigingen in de rijksuitgaven direct invloed op de omvang van het gemeentefonds. De jaarlijkse toename of afname van het gemeentefonds, voortvloeiend uit de trap op trap af-methode wordt het accres genoemd.

De definitieve vaststelling van het accres 2018 is € 807 miljoen. Dat is ten opzichte van de septembercirculaire 2018 een nadelige afrekening met een min van € 148 miljoen. De afrekening 2018 vindt plaats in uitkeringsjaar 2019. De rijksuitgaven waren per saldo € 2 miljard lager dan gedacht bij de stand september 2018. Dat was vooral op zorg, defensie en infrastructuur.

Het accres 2019 is lager ten opzichte van de septembercirculaire 2018, per saldo een min van € 74 miljoen. Vanaf 2020 dalen de accessen ten opzichte van de september circulaire 2018 verder, hoofdzakelijk als gevolg van een lagere loon- en prijsontwikkeling in het Centraal Economisch Plan (CEP) van het Centraal Plan Bureau. Op de rijksbegroting wordt voor dat doel minder geraamd. De prijzen dalen van ± 2,0 naar ± 1,5%, de lonen dalen van ± 3,5% naar ± 2,0%. De lagere accessen hebben alle een structureel karakter en cumuleren dus. In totaal gaat het t/m 2023 om € 603 miljoen.

2. BCF

De afrekening van het BTW-CompensatieFonds 2018 is nadelig, een min van € 67 miljoen. Gemeenten hebben meer gedeclareerd bij het BCF dan gedacht in de septembercirculaire 2018, waardoor de ruimte onder het plafond kleiner is geworden. De afrekening vindt plaats in 2019 als een incidentele verlaging van de uitkering. Deze afrekening heeft echter ook structurele gevolgen. Vorig jaar mochten de gemeenten bij het opstellen van de begroting 2019 eenmalig nog zelf een inschatting maken hoe hoog de onderschrijding onder het plafond zou uitvallen. Voor de begroting 2020 met bijbehorende meerjarenraming is in deze circulaire een advies opgenomen dat die raming maximaal gelijk mag zijn aan de afrekening van 2018, zijnde macro € 39 miljoen in alle jaren. Voor Dalfsen betekent dit een bedrag van ca € 50.000. De provinciaal toezichthouders hebben aangegeven dit advies als richtlijn te gebruiken bij het beoordelen van de begrotingen. Sterker nog, ze geven ter overweging een lagere of zelfs helemaal geen raming meer te maken omdat het totaal van gemeentelijke declaraties op korte termijn zou kunnen omslaan in een overschrijding van het plafond en dus een verlaging van het gemeentefonds.

De provincie Overijssel zegt hierover het volgende: *de laatste jaren zien wij de ruimte onder het BCF-plafond dalen. Als deze lijn zich voortzet kan zich de situatie voordoen dat er in de nabije toekomst een verlaging van het gemeentefonds gaat plaatsvinden. Wij adviseren om hier rekening mee te houden en in overweging te nemen om helemaal geen ruimte onder het BCF-plafond op te nemen in de begroting.*

Bij deze meicirculaire stellen wij dan ook voor de geraamde stelposten te laten vervallen.

3. Jeugd

Het kabinet heeft besloten extra middelen toe te voegen aan het jeugdhulpbudget. In 2019 gaat het om € 420 miljoen (waarvan € 20 miljoen tijdelijk aan de jeugdautoriteit beschikbaar wordt gesteld) en in 2020 en 2021 om jaarlijks € 300 miljoen.

Aanvullend wordt onderzoek verricht om te kunnen bepalen of, en zo ja in welke mate, gemeenten structureel extra middelen nodig hebben. Daarnaast worden de komende maanden bestuurlijke afspraken gemaakt tussen Rijk en VNG over hoe het jeugdhulpstelsel effectiever, efficiënter en beter kan gaan functioneren.

4. Loon- en prijscompensatie sociaal domein.

In de meicirculaire 2018 is voor € 7,0 miljard van de integratie-uitkering sociaal domein ingewezen in de maatstaven van de algemene uitkering. In 2019 wordt de structurele loon/prijsmutatie voor het laatst gecompenseerd. Voor uitkeringsjaar 2020 en volgende zit deze compensatie opgenomen in de accessen.

5. Participatie en voogdij

Zie toelichting onder 4.

6. Compensatieregeling Voogdij/18+

De compensatie vloeit voort uit een driejarige compensatieregeling die voor de jaren 2017, 2018 en 2019 met gemeenten is overeengekomen.

7. Verhoging leeftijdsgrenzen gezinshuizen

In navolging van de afspraak om vanaf 1 juli 2018 pleegzorg standaard te verlengen wanneer een pleegkind 18 jaar wordt, worden momenteel afspraken uitgewerkt over verruiming van de verlengde jeugdhulp voor kinderen in gezinshuizen. Vooruitlopend op de precieze afspraken worden extra financiële middelen aan het jeugdhulpbudget toegevoegd. Dit loopt op tot structureel € 11,4 miljoen in 2023.

8. Beheerovereenkomst DSO-LV

De overeenkomst regelt onder andere de inhoud en de uitvoering van de beheertaak, de financiering en de samenwerkingsafspraken voor een optimale werking van het Digitaal stelsel Omgevingswet landelijke voorziening (DSO-LV). Op grond van de beheerovereenkomst DSO-LV gaan gemeenten vanaf 1 januari 2020 jaarlijks € 18 miljoen bijdragen aan de kosten van het basisniveau DSO-LV en het informatiepunt Omgevingswet.

9. Waterschapsverkiezingen

Waterschappen zijn een vergoeding verschuldigd voor kosten die gemeenten maken voor de organisatie van waterschapsverkiezingen. De VNG en de Unie van Waterschappen hebben afgesproken dat de vergoeding voor de waterschapsverkiezingen van 2019 € 12 miljoen bedraagt. In onze begroting zijn de kosten hiervoor al opgenomen.

10. DiGiD en MijnOverheid

Eind 2017 hebben de VNG en het Ministerie van BZK afgesproken dat de doorbelasting van DiGiD en MijnOverheid via de algemene uitkering uit het gemeentefonds verloopt. De VNG heeft gevraagd om de bestaande regeling voor 2018 ten aanzien van de bekostiging van DiGiD en MijnOverheid voor de komende drie jaar te continueren, totdat de afgesproken evaluatie van het stelsel is afgerond. Logius heeft de geprognosticeerde kosten voor de gemeenten berekend op basis van tarief maal hoeveelheid (prognose) en kwam uit op een verlaging van € 3,35 miljoen in 2019. Bij deze verlaging is ruimte ingebouwd voor zowel onzekerheden zoals de exacte hoogte van de bijdrage vanwege volumegroei als de verdeling van de rekening tussen belastingsamenwerkingen en de gemeenten. Indien de € 3,35 miljoen in 2019 niet volledig nodig blijkt te zijn voor de gemeentelijke kosten zal het resterende bedrag worden teruggeboekt naar het gemeentefonds.

11. GDI-voorzieningen

In het Bestuurlijk overleg financiële verhoudingen van 23 mei 2018 is afgesproken dat de doorbelasting van de niet-transactiegerichte voorzieningen in de generieke digitale infrastructuur (GDI) via een verlaging van de algemene uitkering van het gemeentefonds verloopt. Logius heeft de hoogte van de rekeningen voor de gemeenten bepaald en kwam uit op een verlaging van €

1,927 in 2019. Bij deze verlaging is ruimte ingebouwd voor onzekerheden zoals de exacte hoogte van de bijdrage vanwege volumegroei. Indien de € 1,927 mln. in 2019 niet volledig nodig blijkt te zijn zal het resterende bedrag worden teruggeboekt naar het gemeentefonds.

12. Landelijke vreemdelingenvoorzieningen

In de decembercirculaire 2018 is aangegeven dat Rijk en gemeenten samenwerkingsafspraken hebben gemaakt voor de ontwikkeling van Landelijke Vreemdelingenvoorzieningen (LVV) waar vreemdelingen zonder recht op verblijf of rijksopvang begeleid worden naar een bestendige oplossing voor hun situatie, waarbij hen onderdak wordt geboden. Bij deze circulaire is de € 12 miljoen per jaar verdeeld die het Rijk beschikbaar stelt voor de periode 2018-2021 en de in totaal € 16,5 miljoen die vanuit de algemene uitkering via de decentralisatie-uitkering wordt herverdeeld voor de periode 2019-2021.

13. Invoering Wvvgz

Met ingang van 1 januari 2020 treedt de Wet verplichte ggz in werking. Deze wet vervangt de Wet bijzondere opnemingen in psychiatrische ziekenhuizen en regelt de rechten van mensen die te maken hebben met verplichte zorg in de GGZ. Een belangrijke verandering is dat verplichte zorg straks ook buiten een GGZ-instelling opgelegd kan worden en dat de essentiële voorwaarden voor deelname aan de maatschappij in het zorgplan worden meegenomen. Voor de gemeentelijke taken en bijbehorende kosten die volgen uit de Wet verplichte ggz is in het bestuurlijk overleg van 6 mei jl. tussen het Ministerie van VWS en de VNG afgesproken om vanaf 2020 structureel € 20 miljoen toe te voegen aan het gemeentefonds.

14. Verrekening Voogdij/18+

Voorafgaand aan de overheveling van de integratie-uitkering Sociaal domein, onderdeel Jeugd, naar de algemene uitkering ging het extra benodigde budget voor Voogdij/18+ ten koste van het budget dat beschikbaar is voor het objectieve verdeelmodel IUSD Jeugd. Door de overheveling van laatstgenoemd verdeelmodel naar de algemene uitkering is sinds de meicirculaire 2018 de werkwijze dat het benodigde extra budget voor Voogdij/18+ ten koste gaat van het subcluster Jeugdhulp in de algemene uitkering. Hierdoor resteert nog een bedrag van € 12,275 miljoen dat jaarlijks verrekend dient te worden met het subcluster Jeugdhulp.

15. Schulden en armoede

De doeluitkering is in 2019 negatief bijgesteld, voor Dalfsen een nadeel van € 8.000.

16. Bonus beschut werken

Op het beschikbare budget 2019 voor de decentralisatie-uitkering Bonus beschut werken is een bedrag overgebleven van € 12,671 miljoen. Het kabinet heeft besloten dat de resterende middelen voor de gehele looptijd van de bonusregeling beschikbaar blijven voor gemeenten. Voor 2019 betekent dit dat het bedrag van € 12,671 miljoen wordt toegevoegd aan de integratie-uitkering Participatie.

17. Armoedebestrijding kinderen

Met ingang van 2017 zijn structureel middelen beschikbaar gesteld voor de bestrijding van de gevolgen van armoede onder kinderen. Jaarlijks vindt in de meicirculaire actualisatie plaats van de verdeling voor het jaar t+1 en verder. De middelen worden verdeeld op basis van door het CBS ontwikkelde gegevens over kinderen met een kans op armoede.

18. Maatschappelijke begeleiding

Gemeenten ontvangen hiervoor in 2019 in totaal € 32,607 miljoen. De middelen worden verstrekt op basis van:

- het aantal inburgeringsplichtigen dat, rechtmatig verblijf heeft op grond van een verblijfsvergunning asiel bepaalde tijd, als bedoeld in artikel 28 van de Vreemdelingenwet 2000 en
- het aantal inburgeringsplichtigen dat rechtmatig verblijf heeft op grond van een verblijfsvergunning regulier voor bepaalde tijd, verleend onder een beperking verband houdend met verblijf als familie- of gezinslid, voor verblijf bij:
 - 1°. een houder van een verblijfsvergunning asiel voor bepaalde tijd,
 - 2°. een houder van een verblijfsvergunning asiel voor onbepaalde tijd, of

3°. een houder van een EU-verblijfsvergunning voor langdurig ingezetenen die is verleend met een aantekening inzake internationale bescherming als bedoeld in artikel 45c, eerste lid, van de Vreemdelingenwet 2000.

19. Verhoging taalniveau statushouders

In aanloop naar het nieuwe inburgeringsstelsel hebben Rijk en gemeenten bestuurlijke afspraken gemaakt over de versterking van het taalniveau van statushouders die nog onder de huidige Wet inburgering inburgeren. Het kabinet stelt € 40 miljoen beschikbaar aan gemeenten voor de periode 2019/2020, waarvan € 20 miljoen in 2019 en € 20 miljoen in 2020

20/21 WOZ waarde mutaties en aanpassing maatstaven

De berekening van de algemene uitkering bestaat uit de vermenigvuldiging van het aantal eenheden van alle maatstaven met het bijbehorende bedrag per eenheid. De som van deze producten wordt vervolgens vermenigvuldigd met de uitkeringsfactor. In de meicirculaire wordt jaarlijks voor de maatstaf ozb, de WOZ-waardering de rekentarieven aangepast. De actuele waarden zijn ingevoerd.

Uitgaande van bovengenoemde mutaties en stelposten leidt dit tot het volgende overzicht (tabel 5):

Effecten gemeentefonds	2019	2020	2021	2022	2023
Begroting 2019-2022 alg. uitk uit GF	31.259.000	32.542.000	33.489.000	34.492.000	34.492.000
Begroting 2019-2022 alg. uitk integr. uitk.	3.689.000	3.558.000	3.472.000	3.368.000	3.368.000
In 1e Berap jeugd (blz. 25 en 44)	350.000				
In PPN jeugd (blz. 53)		190.000	190.000	190.000	
In PPN decembercirculaire (blz.30)		36.000	27.000	14.000	14.000
Gemeentefonds na verwerking PPN	35.298.000	36.326.000	37.178.000	38.064.000	37.874.000
Gemeentefonds meicirculaire 2019	36.170.000	36.915.000	37.553.000	37.810.000	38.703.000
Afwijking meicirculaire en ppn	872.000	589.000	375.000	-254.000	829.000
Op te nemen stelposten	-684.000	-412.000	-279.000	-179.000	-677.000
Netto effect meicirculaire	188.000	177.000	96.000	-433.000	152.000
Totaal resultaat 1e berap/perspectiefnota	-1.586.000	-3.062.000	-3.027.000	-2.791.000	-2.971.000
Saldo perspectiefnota na meicirculaire	-1.398.000	-2.885.000	-2.931.000	-3.224.000	-2.819.000

Totaal opbouw gemeentefonds (tabel 6):

Gemeentefonds meicirculaire 2019	2019	2020	2021	2022	2023
Gemeentefonds excl. IU sociaal domein	32.295.000	33.296.000	33.982.000	34.302.000	35.303.000
Integratie uitkering sociaal domein	3.875.000	3.619.000	3.571.000	3.508.000	3.400.000
Totaal gemeentefonds	36.170.000	36.915.000	37.553.000	37.810.000	38.703.000

Overige mededelingen meicirculaire 2019

Lagere apparaatskosten door opschalingskorting

Voor 2024 is een korting opgenomen voor lagere apparaatskosten. Dit komt voort uit het vorige kabinet en is bedoeld om de lagere overheden door samenvoeging 'op te schalen' tot gemeenten van minstens 100.000 inwoners. Bij de onderhandelingen rond het IBP zijn verwoede pogingen gedaan om deze korting van de tafel te krijgen. Voor Dalfsen blijft dit nog buiten beeld omdat dit buiten de termijn van de perspectiefnota valt. De laatste korting in dit kader is in 2025.

Voorstel: deze notitie in aanvulling op de perspectiefnota 2020-2023 vast te stellen en de financiële consequenties samen met de perspectiefnota te verwerken in de meerjarenbegroting.